

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “หลักเกณฑ์และปัญหากฎหมายว่าด้วยการนำสินทรัพย์อวกาศไปเป็นหลักประกันหนี้ ตามอนุสัญญาว่าด้วยผลประโยชน์ระหว่างประเทศในอุปกรณ์เคลื่อนที่ ค.ศ. 2001 และร่างพิธีสารเบื้องต้นว่าด้วยสินทรัพย์อวกาศ” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการนำทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ซึ่งมีมูลค่าสูง เช่น อากาศยาน รถไฟ สินทรัพย์อวกาศไปใช้เป็นหลักประกันในการขอสินเชื่อ โดยขอบเขตของการศึกษาจะเน้นกรณีการนำสินทรัพย์อวกาศ เช่น ดาวเทียม ไปเป็นหลักประกันตามร่างพิธีสารสินทรัพย์อวกาศฉบับร่างแก้ไขล่าสุด (ฉบับที่ 13) ซึ่งแม้ปัจจุบันจะยังคงมีสถานะเป็นเพียงร่าง แต่เนื้อหาที่ปรากฏตามร่างพิธีสารฉบับดังกล่าวก็ครอบคลุมหลักการและเนื้อหาสำคัญหลัก ๆ ซึ่งเพียงพอที่จะนำมาศึกษาเพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหากฎหมายต่าง ๆ ได้ โดยการวิเคราะห์และการนำเสนอของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะเน้นการวิเคราะห์และนำเสนอผ่านมุมมองทางกฎหมายระหว่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งมุมมองทางกฎหมายอวกาศและกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลเป็นสำคัญ พร้อมทั้งพิจารณาปัญหาของประเทศไทยในการปฏิบัติตามพันธกรณีของตราสารทั้งสองฉบับ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศไทยในการแก้ไขกฎหมายภายในให้สอดคล้องต่อไปหากประเทศไทยประสงค์จะเข้าเป็นภาคี

ระเบียบวิธีวิจัยของการศึกษาฉบับนี้ ใช้วิธีการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลในลักษณะของการวิจัยเอกสาร โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารรายงานการยกเว้นอนุสัญญาและร่างพิธีสารเบื้องต้นว่าด้วยสินทรัพย์อวกาศของสถาบันระหว่างประเทศเพื่อการจัดทำกฎหมายเอกชนให้เป็นเอกกรุป (UNIDROIT) รายงานการประชุมของคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการใช้ห้วงอวกาศโดยสันติ (COPOUS) เสนอต่อสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาติ หนังสือ บทความกฎหมาย และบทความที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตลอดจนสารนิเทศจากการสืบค้นผ่านเว็บไซต์ต่าง ๆ

จากการศึกษา พบว่า การจัดทำอนุสัญญาและร่างพิธีสารเบื้องต้นว่าด้วยสินทรัพย์อวกาศนั้น เป็นการจัดทำขึ้นมาภายใต้รูปแบบระบบตราสารคู่ โดยคณะผู้ร่างได้กำหนดเนื้อหาและหลักการทั่วไปไว้ในรูปของอนุสัญญาและแยกหลักการเนื้อหาเฉพาะสำหรับสินทรัพย์อวกาศในรูปของพิธีสารพร้อมทั้งกำหนดกลไกเชื่อมโยงการใช้ระบบตราสารทั้งสอง

การนำสินทรัพย์อวกาศไปเป็นหลักประกันหนี้ตามอนุสัญญาและร่างพิธีสารเบื้องต้นว่าด้วยสินทรัพย์อวกาศสามารถกระทำได้โดยผ่านรูปแบบสัญญาก่อตั้งสิทธิ 3 ประเภท คือ สัญญาหลักประกัน สัญญาซื้อขายโดยมีข้อตกลงหน่วงกรรมสิทธิ์ และสัญญาเช่าแบบลิสซิง โดยสัญญา

ทั้งสามประเภทจะก่อให้เกิดสิ่งๆที่เรียกว่า “ผลประโยชน์ระหว่างประเทศ” ซึ่งคำดังกล่าวเป็นคำที่กำหนดขึ้นมาโดยเฉพาะตามอนุสัญญาฯ โดยให้มุ่งหมายถึง สิทธิประโยชน์ประเภทหนึ่งที่เกิดจากสัญญาก่อตั้งสิทธิทั้ง 3 ประเภท เพื่อนำสิทธิดังกล่าวไปใช้เป็นหลักประกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำไปใช้เป็นหลักประกันในการชำระหนี้ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ อนุสัญญาฯ ยังได้กำหนดระบบการจดทะเบียนระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของอนุสัญญาฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการแจ้งให้บุคคลภายนอกทราบถึงสถานะของวัตถุหรือทรัพย์สินที่นำมาเป็นหลักประกัน ตลอดจนการจัดลำดับสิทธิของเจ้าหนี้และผู้ที่เกี่ยวข้อง

อย่างไรก็ดี จากการศึกษาพบว่า ณ ปัจจุบัน ยังมีปัญหาที่ต้องพิจารณาอีกมากเกี่ยวกับการปรับใช้บทบัญญัติบางประการของอนุสัญญาฯ และร่างพิธีสารเบื้องต้นว่าด้วยสินทรัพย์อวกาศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการปรับใช้ร่างพิธีสารฯ เช่น ปัญหาเรื่องขอบเขตคำนิยามสินทรัพย์อวกาศ ปัญหาเรื่องการบ่งชี้สินทรัพย์อวกาศ ปัญหาการเยียวยาเจ้าหนี้ ปัญหาการใช้สินทรัพย์อวกาศเพื่อการให้บริการสาธารณะ ปัญหาเรื่องผลกระทบจากการโอนสินทรัพย์อวกาศ ปัญหาเรื่องหน่วยงานที่จะมาทำหน้าที่รับจดทะเบียนสินทรัพย์อวกาศ ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพันธกรณีตามอนุสัญญาฯ และร่างพิธีสารฯ โดยเฉพาะในประเด็นปัญหาว่าด้วยการเข้าเป็นภาคีของประเทศไทย ตามมาตรา 190 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งมีหลักการและเนื้อหาแตกต่างจากมาตรา 224 เดิม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาการประกอบธุรกิจกิจการโทรคมนาคมของประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 ประกอบกับสัญญาการค้าบริการกิจการดาวเทียม พบว่า การดำเนินกิจการดาวเทียมของไทยมีลักษณะเป็นการจัดสรรการใช้ประโยชน์ผ่านสัญญาสัมปทานโดยข้อสัญญากำหนดให้ผู้รับสัมปทานมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินทั้งหมดในสินทรัพย์อวกาศไม่ว่าจะเป็นดาวเทียม ตลอดจนสถานีควบคุมภาคพื้น เอกชนผู้รับสัมปทานมีเพียงสิทธิในการบริหารจัดการและการให้บริการวงจรรวมดาวเทียมในการเข้าใช้ประโยชน์จากระบบดาวเทียมเพื่อการสื่อสารภายในประเทศซึ่งมีลักษณะเป็นสิทธิเก็บกินเท่านั้น ด้วยลักษณะดังกล่าว การที่เอกชนไทยจะสามารถนำสินทรัพย์อวกาศไปเป็นหลักประกันหนี้จึงยังไม่สามารถกระทำได้เพราะกฎหมายไม่เปิดช่อง ด้วยเหตุนี้ การเข้าเป็นภาคีพิธีสารสินทรัพย์อวกาศจึงยังอาจไม่มีความจำเป็นมากนักสำหรับประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญากรุงเคปทาวน์ ค.ศ. 2001 อาจเป็นประโยชน์ในกรณีที่ประเทศไทยประสงค์จะเข้าเป็นภาคีพิธีสารอวกาศยานหรือพิธีสารรถไฟ ซึ่งจำเป็นต้องวิเคราะห์รายละเอียดในแต่ละพิธีสารต่อไป

Abstract

This study entitles on “Rules and Legal Problems on Space Assets as Security Interests according to the Convention on International Interests in Mobile Equipments 2001 and the Preliminary Draft Protocol on Matters Specific to Space Assets”. The framework, objectives and some key provisions of the Convention and the latest Preliminary Draft Space Assets Protocol (Rev.13) drafted under the auspices of International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT) have been described in this study.

The study will illustrate some key issues and present the legal problems that arose from bringing space assets such as satellites and transponders to use as security interests through two approaches: Private International Law and Space Law as a field of Public International Law. Furthermore, this study will criticize the consideration of Thailand in order to commit the obligations of the Convention and its Protocol.

The methodology of this study is based on documentary research from UNIDROIT’s drafting reports, reports of United Nations Committee on the Peaceful Uses of Outer Space (COPOUS) presenting to the General Assembly, legal text books and articles, researches, thesis and dissertations and other materials from website.

The study shows that instead of a series of stand alone Conventions, the work has proceeded on the basis of two separate instruments, so called two-instrument approach or two-tired structure: a Convention providing the general rules and the protocol providing the specific rules for each category of equipment covered by the Convention, namely, Aircraft Protocol, Railway Rolling Stock Protocol and Space Assets Protocol.

In essence the Convention, with its supporting Protocols, is designed to facilitate asset-based financing and leasing of high value mobile equipments, for example, aircraft objects, railway rolling stock and space assets. Its aim is to reduce creditors' uncertainty by providing secure and readily enforceable rights especially in case of space assets such as a satellite which by its nature are not on earth.

The Convention has created an “international interests”, that is, interests granted by the chargor under a security agreement, or vested in a person who is the conditional seller under a title reservation agreement or a lessor under a leasing agreement, other than interests arising under an internal transaction in respect of which a State has made a declaration excluding the application of the Convention.

Additionally, the core of the Convention is the electronic international register system for the registration of international interests in the International Registry. The registration system is wholly automated, so that at the Registry end no human intervention is involved in checking registration applications, effecting registrations, receiving search requests and issuing search certificates.

It was found that, however, there are many legal problems arising from bringing the space assets to use as security interests according to the convention and its protocol, namely, the problem on the scope of the definition of space assets, the identification of part of space assets, the default remedies, the using space assets for public services, the effects on assignment, the supervisory authority and the registrar of space assets including of the enter into the party of the convention by Thailand according to the article 190 of The Constitution of The Kingdom of Thailand.

In addition, considering Thailand's Telecommunication Business Act 1996 (B.E. 2544) consist with the unique agreement, Build-Transfer-Operate (“BTO”) as a concession contract , it was found that there is a special terms that the State has an ownership in all space assets either the satellite in the outer space or the controlling station located on the land. The entrepreneur has only the *usufruct* rights to manage and to service on its transponders for the purpose of the communication within the country. With such restriction in contract, therefore, it is impossible for the entrepreneur to use the space assets as security interests.

As a result, it is unnecessary for Thailand to enter into the party of Space Assets Protocol, but it may be positive to enter into the party of the Convention if required to be the party of the Aircraft Protocol or the Railway Rolling Stock Protocol. In case of so, the studies of both protocols are required in deeply.